

zoowel wat dit punt betreft als anderszins, belangrijke resultaten opgeleverd. In een zekere periode schijnt deze tempel een verbouwing en uitbreiding te hebben ondergaan want binnen den buitenmuur zijn resten gevonden van veel oudere muren. Aan den voet van dien oorspronkelijken muur, onder het later bijgebouwde gedeelte, ontdekte men een begraafplaats waaruit in Tiahuanaco-stijl versierd aardewerk te voorschijn kwam. In een hooger liggende, maar zich toch nog onder het latere bijbouwsel bevindende laag, vond men aardewerk dat weliswaar denzelfden stijl vertoont, maar in een jongeren, meer „afgeleiden” vorm. Andere graven, aan den voet van den lateren buitenmuur en veel jonger dus, leverde het langs de heele kust verbreide, veelvormige zwarte aardewerk op

(fig. 5 en 6), al of niet vermengd met vazen of scherven uit de Inka-periode (fig. 7 en 8).

Wij zien dus dat, althans te Pachacamac, aan den Inka-stijl twee oudere stijlen moeten zijn voorafgegaan en dat van deze twee de Tiahuanaco-type ongetwijfeld de oudste is. Voor dezelfde volgorde pleiten ook de vondsten van andere plaatsen langs de kust,

zoodat de opeenvolging van twee, aan den Inka-tijd voorafgaande cultuurperioden, tenminste voor het kustgebied, wel vastgesteld mag heeten. Hiermee zijn echter de archaeologische gegevens niet uitgeput want de vermelde 4 typen omvatten volstrekt niet al het aardewerk dat totnog-

toe gevonden is.

Op verscheidene punten van de kuststrook, zoo in en nabij Trujillo (fig. 9—12) en in de dalen van Nasca en Ica zijn plaatselijke stijlen gevonden die, althans daar, den Tiahuanaco-type ongetwijfeld in ouderdom overtreffen en ook elders waar zij zijn doorgedrongen in zeer oude lagen voorkomen. Opmerkelijk is dat dit, blijkbaar zeer oude, plaatselijke aardewerk uit een oogpunt van kunst voor geen enkel der jongere soorten ook maar eenigszins onderdoet. Integendeel, sommige

dezer locale soorten, die van Trujillo bijvoorbeeld, geven blijk van een ontwikkeling der beeldende kunst die men in Amerika nergens geëvenaard vindt. Het meest treffend is wel de buitengewoon realistische weergave van de levende natuur en in het bijzonder het menschelijk gelaat met zijn eindeloze verscheidenheid van vorm en uitdrukking.

FIG. 12. BONT AARDEWERK VAN DE KUST (TRUJILLO?).